

LISTEK.

Ilustrovan narodni koledar za navadno leto 1891. Uredil, izdal in založil *Dragotin Hribar*. — Ta jako priročni in spretno urejeni koledar je prišel te dni v III. tečaji na svetlo, in to na vse strani izboljšan in popolnjen. v šematizmu zanesljivejši, v zabavnem delu mnogovrstnejši, nego sta bila njegova dva prednika, tako da je vsega priporočila vreden, zlasti ker je cena njegova (50 kr.!) tako nizka, da se čudimo izdajatelju, kako more izhajati. V koledarskem delu bodo vsakega zanimali posameznim mesecem in dnevom pridejani imenitni dogodki iz domače in občne zgodovine; nadalje rodopis naše presvetle vladarske rodbine; imenik sedanjih vladarjev evropskih. Praktično vrednost imajo podatki o poštnih in brzozavnih pošiljateljstvih. Zelo skrbno je sestavljena adresna knjiga, ki podaje osobe vseh cesarskih, deželnih in občinskih oblastev in zavodov na Kranjskem. Res, da se v tem imeniku nahaja še marsikateri pogrešek, toda pri tolikem številu raznih imen, novih imenovanj in osebnih prememb tudi drugače biti ne more. V zabavnem delu nas je najbolj zanimal gorko pisani životopis dičnega gospoda *dr. Ferneja Zupanca*, predsednika c. kr. notarske zbornice kranjske, ki je duševno in telesno čil in zdrav pred nekoliko tedni praznoval osemdesetletnico svoje dobe. S tem životopisom, kateremu je pridejana jako dobro pogojena podoba slavljenčeva, ustregel je izdajatelj premnogim čestiteljem tega v vsakem oziru vrlega moža. Dalje beremo v koledarji životopis Božidara Raiča, slikarja Janeza Šubica in Ivana Dolinarja, vse s podobami, in kratek razgled po svetu, kakor tudi še nekaj drugih drobnih stvari. Želeli bi, da bi izdajatelj drugo leto najprej svoji knjigi popravil naslov (*Ilustrovan narodni koledar*!) in da bi vzprejel vánjo še imenik slovenskih časopisov in vseh národnih društev. Končno moramo pohvaliti izdavalca, da je v svoj koledar poleg latinskih imen vzel tudi domača stara slovenska mesečna imena in zlasti, da je za junius vzprejel staro obliko rženi cvet. Vsak zaveden narod čisla staro svojino, stare svetinje. Čehi in Hrvatje se strogo držé starih slovanskih mesečnih imen ter se ne zmenijo za latinska, katera so tudi Nemci zadnje čase začeli opuščati. Nikakor ne želimo in ne zahtevamo, da bi se morali latinskih mesečnih imen ogibati ali jih zamétati; zahtevamo samo, da bi se poleg latinskih smela rabiti tudi stara narodna imena, katera smo zadnja leta v knjigi in življenji popolnoma zanemarjali in celo zatirali. O tej priliki nam je prišel na misel smešen slučaj, ki se je pred več tedni pripetil g. uredniku „Nove Soče“. S sveto jezo, kakor bi za našim listom stal sam grozni g. vitez dr. Tonkli, zakadila se je „Nova Soča“ v „Lj. Zvon“ ter ga pošteno oštela, da je skoval in po svetu ljudi bégat poslal „novotarijo“, neumno mesečno ime „rženi cvet“ ali „ržni cvet“. — Toda, ko bi bili goriški pismouki kedaj brali epohalno razpravo Miklošičevo „Die slavischen Monatsnamen“ (Denkschriften, XVII. Bd., pg. 5); ali kedaj v rokah imeli vrlega Murka „Slovensko-nemški ročni besédnik“ (v Gradci 1832, pg. 487, s. v. režén); ali ko bi poznali vsaj svojega Vodnika (Vodnikove pesni, v Ljubljani 1869, pg. 39. vrsta 3. od spodaj), tedaj bi vedeli, da je ržnicvét in ržéni cvét starejši od starega rožnega cvéta in od mlajšega rožnika; vedeli bi, da ržni cvet, kakor pravi Miklošič, pomeni „Roggenblüte“, in kakor razlaga Murko, „den Monat, in dem das Korn blüht“. Potolažili bi bili tedaj svojo jezo in pustili naš list z mirom. Qui bene distinguit, bene docet!

Hrvatska književnost. — Navzlic temu, da literarna društva in premnogi časopisi poberó najboljši in največji del duševnega kapitala, pokaže se vendar tudi zunaj teh mej kak nov književen plod. Največjo zaslugu pri tem imajo razne tiskarne in knji-

garne, od katerih se zadnji čas posebno odlikuje »knjižara dioničke tiskare«, kakor smo že zadnjič omenili. Posebno nam je ustregla ta tiskarna, da je znova izdala prelepo zbirko »Narodnih pripovedek«, ki jih je naš učen rojak gosp. profesor Matija Valjavec-Kražmanov nabral v Varaždinu in okolici ter jih pred tridesetimi leti prvič dal na svetlo. Ker nam ta knjiga čuva dragocenih biserov narodne tradicijonalne literature hrvaško-slovenske, priporočamo jo kar najbolje vsem Slovencem. Drugi naš rojak, duhoviti gospod *Fran Selak*, podaje nam pod naslovom »U ženskom društvu« celo zbirko slik in črtic iz resničnega življenja. Knjiga se odlikuje tudi z lično zunanjo obliko. Evgen Kumičić je spisal novo pripovedko »Otrovana srca«, a kot posebna knjižica je prišla na svetlo mična povest *Maričon*, ki jo je v »Viencu« priobčil *Šandor Gjalski*. Že oglašeni Harambašićev prevod velikega romana »Vojna i mir« od grofa Tolstega je s 30. snopičem dotiskan ter ga pri tej priliki znova priporočamo slovenskim čitateljem. Od istega slavnega ruskega pisatelja je v hrvaškem prevodu prišla na svetlo njegova najnovejša pripovedka »Kreutzerova sonata«. Zdaj izdava Šolčeva tiskarna v snopičih prevod francoskega romana »Tri mušketir« od *Aleksandra Dumasa*. — Starejši hrvaški pesnik *Vladislav Velić* je Goethejev epos »Herman in Dorotea« tako izvrstno preložil na hrvaški jezik, da se čita kakor kak pesniško dovršen original. Velić se je z velikim trudom prizadeval, da bi natanko prestavil vse misli nemškega izvirnika, a da bi vendar pesem po duhu in obliki postala hrvaška pesem. V ta namen je v prevodu celo opustil šestomer, kar mu nekateri kritiki hudo zamerjajo. — Znani zagovornik hrvaško-srbske zloge in jedinstvi, pesnik *Jovan Sundević* je izpeval pesniško pripovedko »Brat Marko i sestra Jeka«, v kateri dokazuje, da se Hrvati in Srbi lahko ljubijo kot bratje jednega in istega naroda, akoprem spadajo vsak drugi crkvi krščanski. — Vsakega rodoljuba je veselo iznenadil stari in slavni pesnik *Ivan Trnki* z novim eposom »Ana Lovićeva«, za kateri je porabil narodno ustno poročilo, kako je Ana Lovićeva pri Kostajnici leta 1630. Turkom izdala rojake svoje, ki so bili zbrani v cerkvi sv. Ane. — Priljubljeni pripovedovalec *Ferdo Becić* je svojo pripovedko *Perso* predelal v žalostno igro v petih dejanjih ter jo v Varaždinu dal na svetlo. — Kako hrvaško občinstvo čem dalje tem rajše čita hrvaške knjige priča nam to, da sta poleg mnogih že večkrat omenjenih »bibliotek«, jele v Zagrebu izhajati dve novi podobni zbirki. Kraljeva tiskarna je v malih snopičih začela izdavati »Hrvatsko zabavno knjižnico«, v kateri so doslej med drugim zagledale svet pesmi starejšega hrvaškega pesnika *dr. Ivana Zahara* in mala pripovedka darovitega začetnika Zitomirkega; »Vseučilišna knjižara« R. Auerja pa je oglasila »Knjižnico izabranih stranih romana« ter začela z Maupassantovim romanom »Braća« (*Pierre et Jean*). — Hrvatski pedagogijsko-književni zbor dal je na svetlo VII. in VIII. zvezek Šmidovih povestij za mladino. Pod naslovom »Uzdaje dobroj djeci« je *Ivan Devčić* v Gospiću izdal drugi zvezek svojih pripovedk za mladino, a že je tudi pripravil za tisk »Ličke pripovedke« iz življenja hrvaškega ljudstva v Liki. — Učiteljem in odgojiteljem bo dobro došla nova knjiga »Nekoje misli o uzgoju«, ki jo je angleški spisal slavni filozof *John Locke*, pohrvalil pa marljivi učitelj in pisatelj *Ivan Široli*. Upozarjamo na njo tudi slovenske učitelje, kakor tudi na knjigo: »Pučka prosvjeta«, katero je izdala »Matica dalmatinska«. Pisatelj *Nikola Šimić* je to imenitno knjigo razdelil v 24 poglavij ter skušal s prav lahkoumevno besedo prosto ljudstvo poučiti o veri, o duševnih darovih, o čednosti, poštenju, usmiljenju, dobrem vzgledu in drugih nraavnih dolžnostih človeka. — V »akademski knjižari« v Zagrebu je v snopičih začelo izhajati »Hrvatsko primorje«, slike, spisi in potopisi od *Dragutina Hirca*. Vsa knjiga bo obsegala 8—10 snopičev. — *Dr. Nik. Selak* je začel izdavati poučno delo: »Oči i zdravlje školske djece u Hrvatskoj

i Slavoniji« na temelji praktičnega preiskavanja. Prijatelje narodne glasbe upozarjamo na »kratko uputo u tamburanje po kajdah«, katero je pisatelj *Milutin pl. Farkaš* popravljeno drugič dal na svitlo. Se bolj jim priporočamo *Kuhačev* razpravo »Slavjanski i slavjanska glasba«, o kateri smo že govorili v XXII. pismu iz Zagreba. Prav pridno napreduje izdavanje Rambaudove »Povjesti Rusije«, katere je doslej 6 zvezkov prišlo na svitlo. Omeniti nam je, da je vseučilišna knjigarna prevod te knjige vzela samolastnemu prejšnemu prestavljalcu ter ga poverila g. prof. Adamiću, ki nič ne menja niti ne dopolnjuje francoskega izvirnika. Dobro došel nam bode vsem južnim Slovenom hrvaški prevod dr. Chiudine »Zgodovine Črne gore«, kajti to je doslej jedina knjiga, ki vestno in pravično poroča o tej zanimivi slovenski kneževini in zgodovini njeni. Knjigo je iz talijanskega preložil *Petar Šoljan* na Hvaru v Dalmaciji. Prirodoslovce zanimali bosta dve knjižici; jedno je prof. *Brusina* napisal »Motriocem ptičjega svijeta«, v kateri popisuje domače ptice ter uči, kako jih treba opazovati; v drugi nam zdaj že ranjki prof. *Šebjanović* pod naslovom »Ihtijološke refleksije« podaja nekoliko gradiva za riboznanstvo ter pouk, kako in kje da bi se imele ribe gojiti. Da je ob začetku novega šolskega leta prišlo na svitlo več novih šolskih knjig, ne trebamo posebej omenjati.

S.

O Voduškovi astronomični knjigi piše nemški znanstveni list »Gaea« pag. 640 (1890, X. Heft) tako: „Für diejenigen, welche mit den Grundlagen der Differential- und Integral-Rechnung vertraut sind, bietet das obige Werk eine sehr gründliche und lichtvolle Einleitung in das Studium der rechnenden Astronomie. Der Verfasser entwickelt zunächst die wichtigsten Sätze aus der Geometrie der Ebene und des Raumes, dann die Bewegungsgesetze der Himmelskörper, hierauf die Parallaxen-Rechnung, und gibt sehr ausführliche Darstellungen der Praecession und Nutation. Daran reiht sich ein Capitel über Zeitbestimmung und ein Abschnitt: Bestimmung der Erdbahn-Elemente. Eigenartig ist seine Darstellung des Störungsproblem. Die Ausstattung des Buches ist vortrefflich, besonders die zahlreichen Formeln sind durchweg in übersichtlichem Satze gegeben, was die Benutzung sehr erleichtert.“

»Firdûzi in derviš.« Pod tem naslovom smo priobčili v 8. številki Aškrčev roman, ki je zaradi svoje duhovite, pikre vsebine in očitne tendencije v vseh književnih krogih vzbudila toliko pozornosti, kakor že dolgo ne nobena v »Zvonu« priobčena pesem. Toliko iskreneje obžalujemo, da se je v predzadnjo kitico vtepel tiskovni pogrešek, ki paznega bralca neprijetno moti. Kitica:

„Kóran zmešal mu je glavo.
Drážiti ga greh bi bilo;
Zbôlel svetec bi še huje:
Kdo vé, kaj se je zgodilo?
Kriv pa bil bi jaz!

mora se glasiti takó:

„Kóran zmešal mu je glavo.
Drážiti ga greh bi bilo;
Zbôlel svetec bi še huje:
Kdo vé, kaj bi se zgodilo?
Kriv pa bil bi jaz!“

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30., četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Lastniki in založniki: Fr. Levec i. dr. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fr. Levec. Uredništvo in upravištvo v *Ljubljani*, v Medijatovi hiši na Dunajski cesti, 15.

Tiska »Narodna tiskarna« v Ljubljani.